Ч. 203 (11.494). Львів, четвер 12. вересня 1929. Грошева оплата сплачено ричалтом. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15. вересня -- це день Українського Студента!

Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!

Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 484 2—3 **Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 2.**

Розрахунок чи співпраця?

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 6. вересня 1929.

Скінчилися вакації! Школярі вернули до школи, а міністри — до своїх кабінетів, і на зміну безтурботному відпочинкові для одних і других вже прийшли дні повні журби і мороки. Скінчилися політичні ферії, — розпочався новий політичний сезон і — треба признати — розпочався зразу з чималим розмахом. Мірником того розмаху є атмосфера, яка миттю із ялової „аполітичної" нудьги перетворилася в настрій високого „політичного" напруження.

Офіціяльним днем початку нового політичного сезону вважається день повороту голови ради міністрів із літньої випочинкової відпустки. Цим разом однаково виїздові польського премієра на відпустку, що й його приїздові з неї товаришили іронічні уваги опозиційної польської преси: нічого, мовляв, в ситуації не міняється, бо від часу останньої зміни кабінету і так мало світові відомо, чи взагалі істнує рада міністрів, чи ні, і мало відомо, де перебуває та що діє її голова. А все-ж, за минулі літні місяці повного затишя і гейби повної відсутности якихнебудь важливіших подій державно-політичного характеру, внутрішня ситуація у Польщі змінилася.

Змінилося те невловиме, чого ніби не видно і не чути, а що проте вражає усякий і не занадто навіть вивіжнений громадсько-політичний нюх, те, що висить у „повітрі" і що є найбільш яскравим ефектом цілої низки конкретних явищ в минулому та найбільш міродатним покажчиком розвитку подій у будучому. Змінилося психольоґічне підложа, без якого не може обійтись ніякий політичний процес. Політичний процес, заініціований приходом до влади т. зв. полковницької ґрупи, втратив під ногами психольоґічний ґрунт.

Склалася на це ціла низка причин. До них належить: розчарування в активність цієї ґрупи, повне заведення надій на закордонну позичку, зріст внутрішньо-економічної скрути, щораз більша скількість неполагоджених проблем першорядного державного значіння, наглядна невдача всіх спроб розбиття опозиційних партій, які в останньому часі (політика мін. праці Пристора) довели до ще гіршого внутрішньо-політичного розяріння, несподівана болюча невдача в Гаґі. Спавперизовані маси геть збайдужіли до мілявих теоретичних гасел, які й раніш не були популярні, так, що напр. про потребу зміни конституції нині чейже ніякому рядовому громадянинові й крізь голову не майне. А в політичному світку втратили всяку атракційну силу будь-які старі погрози „батога" чи „ломання костей": люди перестали цього боятися. Літні місяці попрацювали в користь опозиції.

Праве крило цієї опозиції — польська ендеція — перше рушило до атаки. Не диниця: ендеція находиться у чудовому положенні „глядача з боку", який за ніщо не бере відповідальности і, займаючися внутрішньою організацією спорідених елементів, на зовні може до схочу провокувати обох головних партнерів боротьби — уряд і демократичну лівицю. Так ось нічим іншим, як лише провокуючим маневром був лист голови „Народового Клюбу" до всіх польських опозиційних ґруп з пропозицією виступити спільно з т. зв. „посольською ініціятивою" за скликанням надзвичайної соймової сесії (треба на це 148 підписів), — сесії, на якій булиб порушені акуратно всі найбільш для уряду немилі справи: протиконституційне нескликування шлеського сойму, оречення Державного Трибуналу про мериторичний розгляд видатків п. Чеховича, невдачі мін. Залеського і т. д. Хоча згори було відомо, що лівиця відкине пропозицію ендеції, лякаючися — як завжди — докору в „соціялістично-ендецькому союзі", і хоча відомо, що уряд завжди має змогу кожну небажану собі надзвичайну соймову сесію негайно закрити і край покласти опозиційній аґітації, — всеж виступ ендеції був уже сам собою протиурядовою демонстрацією, яка знову руба поставила питання: сойм і уряд.

Але цією демонстрацією люди довго голови собі не морочили, бо бахнула голосніша бомба: візита премієра Світальського у марш. сойму Дашинського з повідомленням про замір скликання соймових лідерів на нараду з участю марш. Пілсудського задля „усправнення бюджетових праць". На марґінесі цієї візити чи пак цієї дивної ідеї конференції — від кількох днів нема кінця-краю найбільш ріжнородним коментарям. Чи це щира спроба наближення до сойму, чи якийсь укритий маневр (нпр. добуття ще одного арґументу про неможливість співпраці з соймом), чи бажання ще зайвий раз сказати послам соковиту промову, чи пробний бальон задля викликання відгуку у пресі, чи манифестація для закордону? Таких „чи" є ще більше, а на кожне з них є цілий ряд штудерних інтерпретацій. І всі вони — пусті й безвартні, як усе, що є здоґадом, який прошибає пустку, — все, що є „комбінацією", неопертою на фактах.

Тимчасом фактом лише є те, що марш. Дашинський розіслав до соймових лідерів запит, чи взяли би участь в урядовій конференції (при чому „забув" запитати лише одних українців, — це окрема тема, яка сягає в глиб національної політики післятравневого уряду!). Фактом є, що „Ґлос Правди" і „Пшедсвіт" ударили в небувало лагідний тон „відчиняючи двері для співпраці для спільного державного добра", і фактом є, що опозиційна — права і ліва — преса у відповідь ударила в ще гостріший тон, закликаючи до „ліквідації післятравневої системи правління".

Ендецька опозиція надзвичайної сесії перла до „розрахунку" з урядом. Проєкт п. Світальського (привезений з Друскенік) буцім то має на увазі „співпрацю" з соймом. Тимчасом одно і друге є — неможливе. Уряд не піде на розрахунок у моменті для нього некорисному, а співпраця марш. Пілсудського з ендецією чи мін. Пристора з ППС — це абсурд. Аж кишить від версій про нові суперечки внутрі самої санації, про підкопи й інтриги „своїх" між „своїми", про зміну уряду — але чи можна будувати на сплетнях?

Тому і нині ставлення будь-якої прогнози було би забавою у пророцтва, — чого краще не робити!

І. Кедрин

Ліквідація наслідків війни і польсько-німецькі кордони.

(Про спроби активізації справи т. зв. „Східного Льокарна".)

Катовиці, 4. вересня 1929.

II.

Історичні права, на які залюбки покликується Польща на сході, нехтуючи права національні, на заході звертають своє вістря проти неї, притягаючи ще й до помочі важні для сьогоднішнього світу вимоги економіки. Як Шлеськ, так і Поомря стає все більш маркантним прицілом німецької дипльоматії, яка вже не скривається з тим, що послідовно прямує до ревізії польсько-німецьких кордонів на півночі й півдні. Відзискання Шлеська і Помор'я разом з т. зв. „Аншлюсом" Австрії до Німеччини — оце нині пробоєві кличі не тільки націоналістів і гінденбурґівської дипльоматії, але й постуляти соціялістів.

На днях віденська „Нає Фр. Прессе" опублікувала інтерву з д-ром Брайтшайдом. Цей тільний діяч II. Інтернаціоналу, визначний політик і посол до нім. парляменту, між іншим підкреслив теж виразно, що теперішній стан, який роздирає велику республику німців на дві частини, не може вдержатись, що навіть кожний чужинець, переїзджаючи через т. зв. коритар, прекрасно це розуміє. Отже необхідність ревізії границь для нього очевидна. І це — як бачимо — увійшло вже в кров і мозок всіх німців, без огляду на їх партійно-ідеольоґічні розходження, — стало збірним прямуванням повоєнної Німеччини, черговим політичним завданням нім. дипльоматії. Так, дипльоматії. Бо наразі акцентується мирна розвязка цієї гострої проблеми, розвязка шляхом політичного порозуміння з Польщею.

Та не лише серед німців нуртує думка т. зв. „Східного Льокарна". Заінтересування ним зростає помітно теж у Франції й Англії, як обох болізни за майбутній мир, що безумовно є продуктом могутньої пропаґанди і дипльоматичної зручности німців. Як у Франції, так і в Англії сьогодня є сильні тенденції до остаточного замирення з Німеччиною, тенденції загоєння всіх ран, які залишив диктований в гіпнозі побіди мир у Версалю, а також закріплення загально-европейського мира бодай на час найближчий. Авторитетні особи висувають навіть пляни федерації европейських держав, як економічного бастіону проти аґресивности Америки. Це, як теж бувалість німецького духа, енерґія і роботящість, завдяки яким Німеччина стала знову могутністю, заставило недавніх ворогів здати неодну позицію. Гаґа — це тріюмф німців. Все, що могло стати гальмом у цьому тріюмфі, безпощадно усувано. І так Польщі не тільки що не допущено до політичної комісії, але навіть утруднювано їй вгляд у протоколи цієї комісії, про що з жовчею сповістив орган п. Залеського **„Messager Polonais"**. Розуміється, що це є класичним зразком пронімецьких настроїв у таборі алїянтів.

Ті настрої проявляються теж у питанні східних границь Німеччини. Парисьза преса щораз то частіше зазначує, що франц.-польська приязнь є менше реальна, як приязнь з німцями і що форитування Польщі є недоцільне, бо шкодить наладнанню добросусідських відносин з Берліном. В Англії знов, де Польща й раніше не користувалась особливими симпатіями, тепер ще більше радикально позначуються пронімецькі тенденції, а ревізія польсько-німецьких кордонів є темою численних публікацій. Згадаємо тут хочби книжку полк. **Hutchinson-a** про Гор. Шлеськ та особливу гомінку книгу **sir Robert-a Donald-a**, визначного публіциста, б. гол. редактора „Дей-

ральної „Daily Chronicle“, яка появилась у видавництві Butterworth-а в Льондові п. з. „Польський коритар і його наслідки“, з приводу якої ведеться саме полеміка в пресі.

Автор цеї книги висунув тут ідею зединення цілого Шлеська є Німеччиною на правах Люксембурга, з тим, що Польщі залишенoб можливість свобідної з ним торговлі. Дотично коритаря яким Дональд займається ширше, висказує він необхідність суцільности німецької державної території і пропонує уміжнароднення гирла Висли і всіх сусідніх портів, а управу цього новотвору віддає портовому урядові Ґданська. Тим способом мав би бути забезпечений Польщі вільний доступ до моря.

Польська преса — ясна річ — з великою трівогою нотує ці думки, доказуючи при тому, що праця Дональда інспірована німецьким урядом. Та якби воно не було — стабільність польсько-німецької границі є бодай теоретично поважно захитана.

Ми не тільки посередньо — через те, що находимось сьогодня в рямцях польської державности — є заінтересовані в дальшій долі „Східнього Льокарна“, але теж безпосередньо, беручи справу з всеукраїнського становища. В пресовій кампанії з цього приводу згадується теж Чорне Море. Дехто хотів би, аби Польща, залишаючи коритар німцям, „відбилась“ коштом української території, прорубуючи собі при помочі міждержавних чинників доступ до чорноморських портів. Польська публіцистика відкидає цю концепцію, приписуючи її авторство німцям, які хочуть — як пише І. Румель у серії статтей „Вольни Балтик“ в місячнику „Може“ — „дезорієнтувати в той спосіб польську опінію“.

В нім. пресі дійсно появились натяки в цьому змислі, хоч не бракує і порад у сторону українців, аби спільно з німцями втиснути Польщу в континентальні границі і в той спосіб зробити її менше ґрізною.

Отже, як бачимо, думка про „Східне Льокарно“ нарушує теж частинно й нашу шкіру, що примушує нас теж слідкувати за дальшою його долею

Silesianus.

Переговори в справі звільнення Саари.

Переговори в справі віддання Німеччині області Саари, на які Бріян іменем французького уряду дав згоду в Газі, мають незабаром розпочатися в Парижі. Німецька делеґація буде незабаром іменована й виїде до Парижа в кінці місяця.

В париських дипльоматичних колах висловлюють погляд, що в Женеві вже осягнено порозуміння між Штреземаном та Бріяном щодо часу скликання конференції. Щодо самих переговорів, то вони мають бути ведені в дусі німецько-французького зближення та співпраці. Бріян має мати замір використати справу области Саари, як вихідну точку своїх плянів стислої господарської кооперації між европейськими державами.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Які будуть наслідки?“

Підложені невідомими справниками бомби в суботу минулого тижня в сам день відкриття львівських „Східних Торгів“ спричинили всякі коментарі в усій польській пресі, а передовсім у львівській. Вся польська преса твердить, що бомби підложили українці з У. В. О. Покищо на це доказів нема, але польська преса вже сіє відповідний вітер. Польські орґани публичного безпеченства ведуть у тій справі енерґійне слідство, получене з ревізіями і арештуваннями. Ревізії почалися тим разом від таких культурних і господарських установ як „Просвіта“, „Ревізійний Союз Українських Кооператив“, „Сільський Господар“, а далі ще й від таких установ як редакція „Діла“, видавництво „Червоної Калини“ й інші. Наші культурно-освітні та господарські установи ніколи не мали нічого спільного з бомбами і мати не будуть. Вони вже радше були обєктами, під які підкладали бомби (під „Просвіту“ і під „Наукове Т-во ім. Шевченка“ в 1922 р.), або на які нападали у погромних цілях вуличні, замотеличені зоольоґічним шовінізмом елементи (в 1928 р.). Та якби там не було, то слід ствердити, що цьогорічні ревізії в наших культурних і економічних централях у звязку з підкладанням бомб невідомими чинниками, розпочинають нову добу в українсько-польських відносинах на терені Сх. Галичини.

І тому дивно виглядає поставлене львівським ендецьким щоденником („Львовскі Курєр Поранни“) питання: „які будуть наслідки“. Наслідки ми вже бачимо. І надаремно ендецький орґан так дуже турбується тим, що робитиме влада після вибуху бомб. У статті під вгорі наведеним заголовком радить „Курєр“ старим звичаєм вшехполяків поступити так:

„якщо замахи виходять — читаємо в ньому — з кол української молоді, то пощо має істнувати у Львові таке велике скупчення української молоді. Чому для недопущення до замахів не усунути зі Львова українських (в ориґіналі: руських) ґімназій і нащо допускати до Львова до іспитів українських екстерністів? З усуненням бодай частини середовищ, в яких родяться помисли до замахів, припиняться і самі замахи. Крім того українська суспільність розтягне пильнішу контролю над своїм молодим поколінням, відучуючи його від шукання слави у злочинах, нападах і бомбах. Не твердимо, що цей засіб є радикальний і одинокий. Але треба раз увійти на такий шлях політики, що прямував би до санації“.

Нема сумніву, що можна придумати ще й радикальніші засоби „санації“ і над ними напевно подумає солідно „Львовскі Курєр Поранни“. Найкращим засобом булоб виселення всіх українців зі Львова. Хоч може бути ще радикальніший.

—o—

„Може врешті пробудиться Варшава“.

Такий вимовний заголовок уміщений над передовою статтею знаного краківського бруковoго орґану, що зветься „Ілюстровани Курєр Цодзенни“. Він докоряє варшавському урядові за його занадто толерантну політику супроти українців, яка дає такі наслідки як суботнішні бомби

„На устах усіх — читаємо в ньому — відрухово появляється питання, що робить уряд, що роблять наші мirодайні чинники, відповідальні за добро держави та її інтереси. Бож виявляється, що українська меншість у Польщі користає вправді з повноти прав і то навіть з чубом (!), а в справі льояльности супроти держави якось глухо, а фактично навіть занадто „голосно“, але в цілковито відємному розумінні. Під тим оглядом діються в нас річи, яких не толерованоб у ніякій державі. Українські посли і не посли на вічах і зібраннях накликують просто до отвертого бунту проти Польщі. Як гриби по дощі повстають усякі дрібні орґанізації, всякі „Луги“, „Пласти“, „Соколи“, які під плащиком культурним чи спортовим займаються ірредентистичною аґітацією. Мало того. Польські школи „Товажиства Школи Людовей“ удержавнюється, щоби їх опісля віддати українцям. Попри те український елємент росте на силах під економічним оглядом. Повстає ціла сітка банків, торговельних товариств, кооператив і т. д., що обіймають майже всі ділянки продукції „Земельний Банк“ розвиває оживлену парцеляційну (!) діяльність, світло просперує цілий ряд інших установ, які розпоряджають великим капіталом і працюють на підставі добре підглянених австрійсько-німецьких орґанізаційних метод. Але найтраґічнішим у цілій справі є те, що українські інституції оперують переважно капіталом, який ми сами їм достарчаємо (отже не німецьким?! — Ред.), достарчає Варшава, яка з незрозумілою впертістю їх фаворизує тоді, коли рівнорядні польські інституції дусяться (!!) наслідком недостачі кредиту. І за це стрічає нас вдячність у виді змагаючогося протидержавного руху і щораз частіших замахів. Врешті школи українські, а зокрема освітне Т-во „Просвіта“ є — як це вже нераз доказано (!) — кузнями протидержавних починань і „виленґарнями“ боєвиків. З ува-

І. КАЛИЧАК.

Німецьке Яблінне.

Тут був я перед вісьмома роками й сюди повернув іще раз. А приїхав я сюди пошукати своєї молодости й на неї подивитися.

Смієтеся? Смійтеся здорові і шуткуйте. Але так воно було. Що я її не знайшов, це правда, одначе правда й те, що у мене дуже неспокійно товклося серце, як я висідав із поїзду в тім місточку.

Вже здалека завважав я, що щось тут не так, як давніше. Хоч дворець той самий, то на ньому більше людей, більший рух та й життя інакше. Серед тих людей ви замічаєте червону шапку носильника, а на ній золоті букви: „Цур Зонне“. Пригадуєте собі? Чогось такого тут раньше не бувало.

Як все тут змінилося! Замісць звичайного деревляного плота — біля городів залізні штахети, а замісць низьких домиків із сірими лупковими табличками — поверхові доми. Розрослося місточко, покращало і прибралося в іншу ношу.

Перед вісьмома роками... Стрівайте, що бо було? Мушу собі добре пригадати, як тут кругом виглядало.

Колись це місточко було мале й незамітне, що бачили всі. Те саме бачила вже з двірця довга валка людей у вируділих і глиною із окопів замазаних стрілецьких одностроях. Валка та закрутила з двірця ліворуч, пустилася у виложену круглями вуличку, перейшла попід залізний міст і попід стару липу пішла до табору. За нею замкнулася з колючого дроту брама, а за неодним членом тої валки й на віки.

Гей, гей! Десять літ вже минуло від того часу, як уперше йшли туди мої молоді ноги. Тоді все інакше було...

Ясно світило сонце, розтоплювало в духоті пахощі покошеної трави, а на дахах розпалювало черепицю. По садах зачинала щойно румяніти і наливатися садовина, а по полях іще навіть не зачинав біліти колос. Чорніли драньтивою папою у видолинці бараки, з яких треба було переходити попід віядукт до міста. За ним на сонці купалася левада, а за нею виднілися домики й деревляні віконниці, в котрих було неодно вирізане серце. На піддашах біліли заслонами і червоніли цвітами невеличкі віконця, а над дахами здіймалася повновида баня. На схід від неї вежа з годинником, а біля ставка пара високих коминів, що так часто любили кидати тіни в його широке плесо.

Нині такий самий день, але хоч світить горяче сонце, то кругом зовсім не так, як бувало там за побуту української бриґади. По садах попід яблінками лежить скошена отава, пишаються в огородника на грядках цвіти, зеленіє деревина, а в городі синявою вилискується небо. Вище повиростали доми, побільшали на піддашах вікна, а заслони на них густіше позвисали. І хоч дахи купаються в сонячному морі, і над містом пишається на церкві баня, то воно таки не те, що колись було.

Порожне і начеб вимерло тепер Німецьке Яблінне. Колись в ньому було повно людей. Вулиці від стрільців аж роїлися, бо пятитисячна бриґада мов повінь залила була мале місточко. Між цією масою сірих шапок-мазепинок і сірих стрілецьких одностроїв просто губилися тамошні мешканці.

Кілько тут було стрільців, яке тут кипіло життя й які тут були почетні походи! Як місто містом, то ні одного ні другого хіба вже більше не побачить... Перед сто літами переходив сюди Наполеон, але його війська певно не були такі, як стрільці У. Г. А. в яблонецькому таборі. Як ішли в почетному поході, то вулиця аж здріґалася від їх кроків, а нерівне каміння, що було на ній, мало-що не викручувало стрілецьких ніг. Тільки воно все найбільше псувало.

А тепер? Бриґади не стало і в місточку по вулицях вже давно й нема того славного каміння. Тепер вони вимощені камяними кістками та гарно вирівняні в півкруг і в кривульку. Йду я тими вулицями, а вони якось дивно пусті; мені на стрічу вибігла тільки собака, що звітрила свіжоіс прохожого носом, покрутилася і зникла в бічній вуличці.

Все нове. Молоді дівчата повиростали так що я їх зовсім не знаю. За побуту бриґади вони ще ходили в коротеньких суконках, висиджували перед домами, а як ні, то гралися в схованку й верещали на ціле місто. Стрінув я нарешті й кілька знакомих очей, з котрими нераз у танці вихром крутився. Але вони вже не ті давні. Якось дивно споважніли, похололи, стали спокійнішими. Вони ні трохи навіть не здивувалися, звідкіля я тут взявся, хоч я чекав на їх питання в цьому напрямі.

Змінилися вулиці, доми й ціле місто. Також крамниці не ті. Малих склепиків не видати. На їх місце тепер самі богаті крамниці, а за великими вікнами всякого товару до схочу. Бриґада всіх їх поставила на ноги!

На ринку той самий камяний басейн, тільки що тепер цілий день шипить у ньому фонтана й випорскує у гору. І в гостинницях великі зміни. Нема дешевих цін, інша обстановка й інша дівчина подає вечеру.

В „Цум Левен“ стара пані вже зовсім посивіла і потовстіла; таксамо, як і передше, витає чемно своїх гостей. То[illegible], що була вища

ги на такий стан річей міродайні чинники заховують просто незрозумілу байдужність і невтральність".

Очевидно, що „Кур'єрок" розвязав би це набоління для нього питання незвичайно радикально. Бо якже? Українці так розжилися в Польщі і навіть у самій Варшаві, що позбавляють екзистенції навіть польські установи і то економічні! А про інші то вже й казати нема що. Словом публіцист з „Кур'єрка" мячить немов у агонії. Але річ у тім, що такому його мячченню вірять тисячі поляків. Переймаються тими мяччениями і потім реагують, як уміють, на все „гайдамацьке". Оба кур'єрки і львівський ендецький і краківський бруковий ніби „санаційний" — він може, як і був досі, бути всяким — взаїмно доповнюються у каламученні польської прилюдної опінії та сіянні протиукраїнського вітру. Але, що з того вийде? „Які будуть наслідки?"

Як ходити по вулицях?

Тиждень науки ходження по вулицях у Львові.

На запрошення Львівського Староства Гродського відбулася у вівторок 10. ц. м. конференція представників львівської преси і деяких польських організацій (Пласту і „Стшельца") у справі заповідженого у Львові на час 1. до 7. жовтня ц. р. „Тижня науки ходження по вулицях". На конференції представив плян цілої акції староста Кльоц, а окремий реферат виголосив на цю тему д-р Пронь, після чого вивязалася коротка дискусія.

З уваги на те, що самоходові катастрофи і переїхання людей множаться у нас щораз більше, мусить на цю акцію звернути пильну увагу ціле громадянство, тимбільше, що в значній части тих катастроф винні не шофери, а самі пошкодовані люди. Щоб охоронити людей від нещастя в тих випадках, де вони самі можуть бути його причиною, себто, щоб навчити їх ходити по вулицях, а зокрема переходити з одної вулиці чи площі на другу, де найлекше за катастрофу, буде уладжений у Львові від 1. до 7. жовтня ц. р. „Тиждень науки ходження по вулицях", а крім того будуть розкинені масово спеціяльні летючки-поучення й розліплені великі афіші. Позатим поглядові лекції на цю тему відбудуться по всіх школах, у військових відділах і т. д.

Треба думати, що справою ходження по вулицях, а передовсім переходження з одної вулиці на другу, зацікавляться якнайширші круги, бо це лежить у їх власному інтересі, в інтересі безпеки здоровля, а навіть життя загалу населення.

ка тичина у фасолині, а котру стрільці прозивали „Жирафенко", вже теж нема; вона давно відійшла, а новій і не сниться по нашому говорити...

Кравець Зімлер, що шив колись для старшин однострої, живе тепер у власному домі на ринку. Має розмальовану вивіску й великий мощний сальон.

Жид Бек, що стрільцям продавав струпішілі витки і всякий інший свій паршивенький товар, став дукою на цілу губу. Купив двоповерховий дім і має крамницю з такими шибами, які стрінете лиш у великому місті.

Біля „Зонне" стрижій, що тепер є власником великої парфумерії. Колишня, не дуже то чиста цукорня має і свою філію. Ще більше постарівся і зовсім згорбися скупий власник книгарні, що з палицею і в папучах шкандибає до своїх гостей. А там, де сліпа вуличка „Шітценгава" розширюється в невеличку площу і де стоїть памятник Яна, вже нема знаної гостинниці, куди заходили стрільці до девятої, а старшини по девятій вечером... Нема бригади — не треба і „Фатер Поля"...

Перед вечером, як сонце ховалося за саксонські гори, стрінув я більше знайомих людей, але вони мене вже не пізнавали. Мені було сумно. Тому я нікого не зачіпав і до нікого тепер не признавася. Я пробував заходити й на старі, знайомі мені місця, одначе скоро переконався, що я тут чужий і нікому непотрібний та сюди не належу. Ніде я не побачив ясного промени в очах.

Я почувся чужим і забрався зпоміж людей. Осталося хіба зайти між своїх на стрілецький цвинтар, взяти зпід памятника грудку землі, глянути на пустий видолинок, де стояв колись табор, обняти зором знайомі місця і з тим пуститися в дальшу дорогу.

На шкільні теми.

Рефлексії над станом нашого шкільництва.

В моїх попередніх чотирьох статтях вказав я лиш на деякі ділянки нашого шкільництва, полишаючи обговорення інших сторінок іншим людям, що з тими справами ближче звязані. Але який прикрий і сумний образ представляє вже й сказане в попередніх статтях і як важко відбивається все те на житті нашого народу! Вся шкільна управа в чужих руках, в ній ми не маємо ніякого голосу, вона не оглядається зовсім на нас і поводиться й панує по своїй безоглядній волі. Ми втратили майже все, що мали передше й опинилися в положенні без порівнання гіршому, ніж находилися до війни. Наше народне шкільництво валиться безпощадно на всіх просторах. Для нього нема вже на своїй землі давніх хочби утраквістичних семинарій, в котрих виховувалося для нас рідне учительство, бо всі мужеські семинарії перемінено тепер на чисто польські і ще й до тих семинарій не допускають наших хлопців. А зате наші школи засипується масово і пляново чужими силами, щоби вони проводили там польонізацію.

В останніх часах знесено у нас ще й гуманістичні гімназійні відділи, в котрих молодь, покінчивши виділову школу, могла поширити своє знання і приспособитись до якихнебудь практичних звань. Так замикається нашій молоді науку на всіх полях і спиняється її в культурній праці для свого народу. А коли ще з давнього часу удержалися деякі українські гімназії, то яке їх животіння! Як поводяться там деякі чужі учителі? Як строго карають там якінебудь молодечі пориви, викликані нераз провокацією другої сторони, і як ломлять тим всю будучність і життя надійних молодих людей! Як безоглядно поступають нераз з непричасними до нічого учителями, і як давлять у них таким чином давню світлу горожанську характерність! Забули, як ще недавно самі все те переходили... Дивлячись на ті образи і виходячи з ширшого культурно-горожанського становища, я жалію над цими відносинами, які завелися між обома великими народами і які можуть принести в будучности обом народам лиш великі шкоди.

Мені насуваються мимоволі на гадку образи, які я бачив перед кількома роками на Буковині. Там були перед війною численні українські школи, а між ними особливого роду дві гімназії: в Кіцмані й у Вижниці, до котрих горнулась спеціяльно мужицька молодь. Буваючи там нераз, я не міг налюбуватися її видом, коли то чепурні й гарні хлопці спішили вулицями тих міст до школи, всі без виїмку в мужицьких одягах, полотняних сорочках і штанцях, підперезані ремінцем, в киптарях з перевішеною на плечах дзьобенкою на книжки. Це була така чудова ідиля, яка кожним разом бавила моє око. І які таланти виявлялись серед тих селянських дітей! Це був вельми надійний елемент, що вступивши відтак у публичну службу або й остаючи на своїх богатих загородах, був би причинився чимало до розвитку свого краю. Але з кінцем війни прийшли на Буковину румуни, замкнули в жорстокий спосіб всі українські школи й установи і завели свої румунські порядки. Наслідком того розбрелись цілі сотки освідомленої й освіченої молоді по буковинських селах з гірким розжаленням, що її спинено в чесній культурній праці. І сталося, що ті сотки, які могли своїй країні — хтонебудь управляв би нею — віддати найкращі прислуги, зробилися відрухово на всій своїй території елементом крайно революційним, що змагає нині до зметення теперішнього порядку. Після того може зрозуміти кожний, чи було воно з румунського боку політично, провокувати в цей спосіб мирне населення.

Як старий культурний робітник, я не бажав би у нас таких відносин, а волів би, щоб горожанське життя поступало тут культурною і правною дорогою. І тому жалію дуже, що деякі політичні круги беруться приноровлювати подібну тактику й у нас. І які наслідки можуть вийти з того? Я вкажу лиш деякі. Сотки кращої молоді, що бажала потрудитися для добра своєї батьківщини, від тої праці відтручено (від учительських семинарій, гуманістичних відділів, учительських посад на своїй землі і т. д.); ці легіони молоді на все життя огірчені, що їх не допущено до наміченої чесної праці або кинено (учителів і учительок) в чужі сторони, де вони, безсердечно відірвані від рідного народу й церкви, видять безхосенно і марнуються. Цей їх біль відчувають також широкі круги їх ближчих і дальших рідних, а за ними і вся велика суспільність, огірчена тим, що їх виключають від співпраці в горожанському житті.

А відтак ще одна справа. Широким і нагальним перемінюванням наших шкіл на польські і засипуванням їх польським учительством витворюється у нас глибокий провал між народом і школою та іншими публичними установами. Нарід розуміє це аж надто добре, що йому належиться, а з другого боку бачить, що вводжені установи йому противні. Він і ставиться з недовірям до таких творів, і в масах велике негодування на такий стан. А це негодування не дасться нічим вгасити і буде тревати так довго, поки природні і справедливі домагання народу не будуть вповні заспокоєні.

о. проф. Олександер Стефанович.

Самооборона.

V. Конгрес організованих національних груп Европи в Женеві.

I.

Національні меншини не сьогоднішні. Але хоч вони істнували й до війни, то проблемою великої міжнародньої ваги стали вони щойно по версайськім договорі. Між кличами, під якими антанта вела війну і дійсністю, яку вона створила подиктованим миром, запанувала величезна прірва. Замісць голошеного права самовизначення, заістнувала така дивоглядна карта Европи, що на ній 40 міліонів людей опинилося в ролі національних меншин, а з них добру половину відірвано законом сильного від їхніх матірних пнів та влучено до нових держав як національні меншини.

І ось встид будівничих нової Европи ізза диспропорції між їх власними кличами і збудованою ними дійсністю, а далі погляд, що найгіршим володарем є визволений невільник, наказали забезпечити охорону нац. меншин деякими клявзулями, які накинено тільки новим державам, між іншим Польщі, Чехословаччині і Румунії. Таким чином нац. меншини стали суб'єктом міжнароднього права.

Життя нац. меншин у повоєнній Европі загально відоме. Европейські держави (з малими виїмками) повели політику національної асиміляції нац. меншин, часто відмовляючи їм найпримітивніших прав, навіть загарантованих у договорах про охорону нац. меншин.

Ця обставина спонукала нац. меншини до зорганізованої самооборони. Через те й повстала організація нац. меншин, оформлена в кожнорічних конгресах, що відбуваються в Женеві та в сталім секретаріяті з осідком у Відні. Ця організація була подумана ініціяторами виключно як чинник спільної самооборони перед обкроюванням прав нац. меншин. При цьому величезна більшість репрезентантів нац. меншин підкреслює дуже різко свою льояльність супроти держав, в яких вони проживають, а максімум їхніх стремлінь є культурна автономія в межах істнуючих держав і границь. На тому становищі стоять (на конгресі) жиди, росіяни, а навіть німці й мадяри.

II.

Не зважаючи на ультральояльність конгресів нац. меншин — на їх тлі прийшло до боротьби двох сил за впливи на цю організацію. З одної сторони хотіли дістати на неї вплив групи, що їх материк має в себе найбільше нац. меншин — поляки, з другої групи, що їх материк має найбільше своїх меншин у чужих державах — німці. Тенденцією поляків було зліквідувати організацію меншин, як невигідну для польської держави. Тенденція німців була просто противежна. Польські групи, побачивши, що в організації їх вплив за слабий, щоби її опанувати, виступили з організації. Але в їх сліди не пішла ані одна нац. група. Організація меншин, не зважаючи на диверзію польських груп, осталася в живих. Польські групи змагали до створення конкуренційної організації і такою спробою було саме скликання цього року в Берліні конгресу меншин у Німеччині. На цей „конгрес" приїхали й представники москалів з Польщі і пос. з Б. Б. Богуславський... від українців. Але той конгрес остав тільки комедією і більш нічим.

III.

Справа забезпечення меншин стала в останньому часі актуальною світовою проблемою [illegible] висунено на форумі Ліги Народів (Штреза Дандюран), згодом прийшло створення [illegible] комісії трьох, конференція в Мадриді [illegible] справі зміни процедури полагоджу[illegible] — все те річи з рештою відомі. Акт[illegible] шостевого питання не могла не [illegible] вартість організації меншин. І том[illegible] ґрес меншин у Женеві вже — [illegible]

брав більше значіння в публичній опінії світа. Факт, що на конгресі виголосив промову офіційний представник Ліги Народів, референт меншостевих справ Дікенсон, говорить сам за себе. Правда, п. Дікенсон прийшов на те, щоби підчеркнути льояльність більшости нац. меншин до своїх держав і зганити нельояльні вимки. Але рівночасно з тим він заявив, що Ліга Народів хотіла би співпрацювати не тільки з правительствами, але й з меншостями. Очевидно, під умовою їх повної льояльности до істнуючого ладу...

IV.

Українці з Румунії і Чехословаччини (від останніх був мадярофіл Куртяк) вступили до організації меншин з самого початку. Ідеольоґія організації не становила для них ніякої перепони, бо як у Румунії, так і в Чехословаччині українці ведуть меншостеву політику в дослівнім того слова значінні.

Українці під Польщею приступили до організації щойно на минулорічному конґресі. Цей крок проводу УНДО стрінувся з критикою деяких українських партій. Вони вважали приступлення українців з Польщі фальшивим посуненням, бо українську проблему в Польщі зводиться — мовляв — таким чином до рівня меншостевих проблем.

Сам факт, що ми через три роки отягалися з приступленням до організації меншин вказує, що й у нас були під тим оглядом поважні сумніви. Колиж минулого року провід УНДО рішився остаточно вступити в члени орґанізації, то тільки тому, що арґументів за приступленням було куди більше, ніж проти.

Декларація голови УНДО д-ра Дмитра Левицького, зложена минулого року на конґресі, не залишала ніяких сумнівів щодо наших інтенцій. Правда, стрінулася вона з протестом президії конґресу. Українці з Польщі хочуть — мовляв — звести орґанізацію меншин на зовсім інші, „небезпечні" шляхи. Але на формальнім протесті й закінчилося. Українська делеґація в орґанізації залишилася, використовуючи трибуну конґресу на те, щоби українська проблема і з цього місця була правильно представлена заграничній публичній опінії.

Що приступлення орґанізації меншин було правильним, це доказав яскраво вже пятий, цьогорічний конґрес. Як це вже у нас писалося, на цей конґрес приїхав посол з Безпартійного Бльоку Богуславський (з Волині) та домагався, щоби його приняти в члени орґанізації як представника українців з Польщі. Ясно, що такий плян не зродився в голові самого Богуславського, але що його післали до Женеви ті, в інтересі яких було, щоби на конґресі меншин говорив хтось з українців про повне задоволення їх національних прав і потреб у Польщі.

Треба додумуватися, що п. Богуславський був тільки першою спробою великої диверзії. Якщоб його були приняли в члени, на другий рік зїхалиб туди такі самі „представники" від білорусинів, німців і жидів. У наслідку дійсні представництва тих народів булиб виступили з конґресу, бо неможливо булоб сидіти їм в такому товаристві. Тоді певно повернулиб до організації польські меншини і при допомозі представників у роді Богуславського розпоряджали би на конґресі більшістю.

Приняттю Богуславського українська делеґація спротивилася, загрожуючи, що на випадок його приняття виступить з орґанізації. А що в слід за українською делеґацією пішли би і деякі інші групи, президія (в більшости схильна до якнайдальших компромісів) заходи Богуславського про приняття таки відкинула. А щоби на будуче оминути подібних небезпек, конґрес ухвалив внесення орґанізаційної комісії, що послів, вибраних з ненаціональних ліст можна тільки тоді приняти в члени конґресу, якщо вони докажуть, що в питанях національної політики вони можуть ділати зовсім самостійно, без впливу інших національних груп на них. Таким чином людям типу Богуславського раз на все замкнено туди дорогу.

Зовсім зрозуміло, що Богуславський був би увійшов у члени орґанізації меншин і у відповідному (заздалегідь відомому) світлі представляв би українську проблему, якщо дійсні представники українців були би стояли поза конґресом. Отже висновок з того такий: Орґанізація меншин сама по собі не є такою важною орґанізацією, щоби українці з Польщі за всяку ціну мусіли там належати. Але під ніякою умовиною не вільно нам допустити до того, щоби до тієї орґанізації увійшли люди, які українську справу в Польщі й українську проблему як цілість представили би у фальшивому світлі. А щоби до того не допустити, треба бути в орґанізації.

V.

При історії з Богуславським виявилося, що росіяни — а були їхні делеґації з Польщі, Естонії, Чехословаччини й Румунії — всі солідарно виступили в обороні Богуславського. Пояснити собі це не так тяжко. У боротьбі з українським сепаратизмом у росіян всі методи добрі. Але при цьому попали вони у суперечність. Підчеркуючи, що вони не визнають окремішности українського народу, рівночасно з тим доказували, що Богуславський є фактичним представником непризнаваного ними народу. Льоґіка просто подивугідна.

VI.

Від українців промовляли на конґресі пос. Паліїв і сен. Залозецький (з Буковини). Пос. Паліїв звернув увагу на те, що ніяке уліпшення поступовання перед Ліґою Народів в справі жалоб у нічому не змінить ситуації тих народів, які припадково опинилися в ролі меншин. На це вказувала українська делеґація вже на минулому конґресі, за що стрінули українців з ріжних сторін закиди, що вони працюють проти мира. А тимчасом проти мира працюють не українці, але всі ті, що не мають зрозуміння для справ народів, що попали з положення меншостей.

Сенатор Залозецький говорив, що на словах новий румунський уряд дуже богато обіцює, але тільки на словах. Не зважаючи на обіцянки, українцям у Румунії не віддано досі ані одної школи з 200, які були на Буковині до приходу румунів, а які перемінено на румунські. Бесідник заявляє, що навіть найкращий меншостевий закон нічого не поможе, доки румуни заступають погляд, що північна Буковина заселена зукраїнізованими румунами, яких конче треба зромунщити.

VII.

З резолюцій і постанов конґресу слід згадати хіба про постанову створення інституту для дослідів над національностями, який матиме свій осідок у Празі або Відні та про створення „Союзу меншостевих журналістів", що повстав з ініціятиви орґанізації меншин.

Головою орґанізації вибрано знов словінця з Італії Вільфана, а до президії увійшов між іншими д-р Дм. Левицький.

Пос. Дм. Паліїв.

Вальдемарас про меншости.

Промова Вальдемараса в Женеві про справу національних меншостей.

Минулої неділі на пленумі Ліґи Націй виголосив промову литовський президент міністрів Вальдемарас. Він зазначив, що найтяжчою проблемою сходу Европи є тепер справа національних меншостей. Змагання цих меншостей до независимости незвичайно сильні. Одначе досі Ліґа Націй в цій справі займалася лише дрібницями. Одна Німеччина зробила в Люґано спробу поставити широко на обговорення всю проблему національних меншостей. В цій справі Ліґа Націй може мати велике значіння. Також ідея Бріяна про утворення Злучених Держав Европи може мати практичне значіння лише тоді, коли буде розвязана проблема національних меншостей, якої Ліґа Націй досі не могла розвязати. Якщо Ліґа Націй тепер не візьметься до розвязання цих справ, то вона ніколи не зможе їх розвязати. Ліґа Націй мусить або приступити до творення дійсно великих позитивних вартостей, або вона стратить усяке значіння.

Справа морських роззброєнь переходить критичну стадію.

В Льондоні після довшої літньої перерви відбулося засідання англійського кабінету міністрів під проводом Мекдональда. На засіданні розглядали справу переговорів про морські роззброєння між Анґлією та Америкою, а також справу відновлення англійсько-радянських дипльоматичних зносин. Щодо першої справи Мекдональд подав зміст меморандуму, який одержав від американського президента Гувера. Цей меморандум подає конкретні пропозиції щодо обниження тонажу англійських кружляків. Більшість членів кабінету висловила погляд, що зниження англійського тонажу не можна перевести. Панує переконання, що англійсько-американські переговори вступили в критичну стадію. У справі відновлення зносин з Радянським Союзом висловлено переконання, що ці зносини треба якнайшвидше відновити.

Конференція в справі Злуч. Держав Европи.

На довірочній нараді, яку скликав Бріян у справі створення Зл. Держав Европи, було 27 делеґатів европейських держав, у цьому 22 міністри закорд. справ. Бріян промовляв двічі. Додаткові пояснення давали Люшер, Масілі та Політіс. У дискусії заявлялися заг. за здійсненням ідеї Бріяна через економічне зближення евр. держав, яке одначе повинно йти рівнобіжно з політ. зближенням. Гендерсон сказав, що ідея Зл. Держав Европи не стрінеться з більшими перешкодами, та що треба її накинути всім евр. державам. Принцип приноровлювання насилля в міжнар. політиці, на думку женевських кол, ставить під великим знаком запиту пацифістичну доктрину та повинна бути заступлена принципом згідного співділання й компромісового усування конфліктів. У висліді зборів ухвалили, що Бріян має прислати писемне меморандум до урядів держав, а коли дістане відповіди щойно в найбл. році має зорґанізувати першу „паневропейську" конференцію на вересневій сесії Ліґи Націй.

—o—

Ліґа Націй.

Справа нац. меншостей.

Заг. збори Ліґи Націй скінчили 9. вересня дискусію над звітом із діяльности за мин. рік. Перший бесідник ґр. Апоні (Мадярщина) сказав, що погоджується з думкою мін. Штреземана, що справу нац. меншостей треба конче обговорити і то в комісії 6-х. У справі роззброєння бесідник критикував становище вел. держав, котрі коли жадають роззброєння від меньших держав, повинні перші роззброїтися. Шведський міністр закорд. справ Триґар зазначив, що госп. справи щораз більше впливають на політику. Ледви кілька країн приноровилися до порад світової госп. конференції з 1927 р. Зате деякі держави підвищили ще митні барієри. Це шкідливе для Европи не лише під госп. оглядом, але й політичним.

—o—

Мекдональд посперечався із Сновденом?

Льондонські консервативні часописи повідомляють, будьто би 9. вересня на засіданні англ. кабінету прийшло до ріжниці поглядів між канцлером скарбу Сновденом і Мекдональдом у справі доцільности Гендерсонової заяви, що Анґлія готова підписати фінансовий ґарантійний пакт проти зачіпних воєн. Сновден нібито вказував, що підписання такого пакту наложить на Анґлію необмежені зобовязання у відношені до закордону. З боку представників анґл. закорд. політики звернули увагу, що такий пакт увійде в життя щойно тоді, коли вже буде роззброєння та коли роззброєні держави не могтимуть вести коштовних воєн.

—o—

Бої на Дал. Сході.

„Таймс" повідомляють, що більшовицька офензива на відтинку Манчулі-Пограничная не вдалася. Більшовики мусіли відступити. Пальба більш. гармат спричинила в Поґраничній вел. школи. Більш. артилерія обстрілювала й поїзд, причому було вбитих 2 подорожніх, а 3 ранених. У провінції Сюен над ріками Усур і Амур ідуть завзяті бої. Біля Оніші йде від 24 год. завзятий бій, що коштує вже богато жертв у вбитих і ранених. На Амурі потонуло кілька торг. кораблів і човнів, бо наїхали на міни, заложені китайцями. В Харбіні сподіються кожної хвилі приходу Чанґ-Кай-Шека. Кит. влада видала приказ розстрілювати без суду людей, приловлених на виконуванні саботажу в околиці сх.-кит. залізниці. Управа харбінського комінтанґу під проводом головнокомандуючого Чанґ-Чінґ-Ґю ухвалили домагатися, щоби СРСР. покрив усі втрати, які Китай потерпів на сх.-кит. залізниці в звязи з конфліктом.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·50—8·88·75, канадійський долар 8·79·00—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·[illegible], австрійський шілінґ 1·25·33—1·25·75, румун. лей 0·[illegible] —0·05·33, французький франк 0·34·50—0·35·00, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·20·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Т-во Прихильників Освіти у Львові.

В останнє перед збіркою пригадуємося памяти українського Громадянства і Студенства, бо всего ще три дні лучить нас від дня 15. вересня, яко дня Українського Студента. Хай кождий з нас цей день посвятить щиро і охоче для тої важної нам справи і після змоги доложить усіх зусиль, щоби совісно і з вдоволенням його в своїй жертвенности записати. Докажім усім, що у нас є воля і що уміємо прийти з поміччю молодому поколінню — на яке все клали ми і класти мемо усі свої надії. 496 1—2

Проти роззброєння.

Пропаганда американських корабельних підприємств проти роззброєння.

Президент Гувер видав заяву, з якої виходить, що він дав генеральному прокураторові республіки поручення розслідити справу пропаганди проти морського роззброєння, яку вели три великі американські фірми для будови кораблів. Цю пропаганду мав вести за гроші цих фірм на минулій конференції в Женеві неназваний „знавець морських справ". Гувер закликає фірми дати свої виснення в цій справі. Якщо вони цього не зроблять, то американський уряд буде змушений поробити відповідні заходи до того, щоби визволити Америку від таких лихих впливів.

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати н е г а й н о свої залеглости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 2—?

— **В справі площі, що перейшла в чужі руки.** В новинках „Діла" з 7. IX. ц. р. (ч. 199) поміщено запит до українського т-ва „Праця" у Львові в справі продажі польським назаретанкам площі при кінці вул. Набеляка, яку мав цьому товариству залишити пок. проф. Ів. Левинський, його основатель, добродій і патрон, при чому виставлено домагання до т-ва „Праця" подати в цій справі докладні вияснення. Рада Товариства „Праця" стверджує отсим, що ця установа ніколи не була власником згаданої в новинці площі і тим самим не могла її комунебудь продавати. — За Раду Агр.-Техн. Т-ва „Праця" ім. Ів. Левинського у Львові: **М. Стефанівський,** голова; **І. Олексин,** секретар.

— **Буря з громами над Немировом і її наслідки.** Пишуть нам: По год. 6. вечером пронеслася 6. вересня ц. р. над Немировом і околицею буря при густих громах, з яких один запалив дім пекаря Кріпаля. В небезпеці найшлася ціла дільниця. Завдяки зусиллям пожежної сторожі і громадян Волод. Нарожняка та Василя Бека, що з наражінням життя віддались рятункові, пожежу злокалізовано. Рівночасно на полудневому обрію простяглася була заграва від пожежі млина в недалекому селі Вербянах, яку теж спричинив удар грому.

— **Вбивство бувш. власника складу вин.** Минулої неділі в год. 8-ій вечером якийсь незнаний мужчина напав на власника ресторану і складу вин А. Людвіга при вул. Краківській на тій-же вулиці та вдарив його мабуть кинжалом у голову. Раненого заосмотрив лікар рятункової станції і віддав його домашній опіці. В ночі стан здоровля раненого погіршився і він помер у понеділок наслідком ушкодження мозку. Про напад повідомлено поліцію, одначе вбивника годі віднайти, тому, що пок. Людвіг утратив був уже притомність і не міг подати опису злочинця.

— **Самовбивство купця.** В галянтерійній крамниці при вул. Казимирівській ч. 4. повісився її власник Діманд. Коли у крамницю прийшли Дімандові спільники Гольднер і Дікер, він давав ще слабі ознаки життя; колиж прийшов лікар, ствердив уже смерть Діманда. Причиною самогубства Діманда було банкроцтво і смерть його 15-літнього сина.

— **Обікрали кравецьку робітню.** Незнані злодії вломилися до кравецької робітні Цвинаровича при Бернардинській площі ч. 10. Вломники забрали сукна на одяги та два готові мужеські одяги загальної вартости 8.000 зол.

— **Пожежі.** В господарських будинках Олекси Шкандрія в Павелчі (пов. Станиславів) повстала пожежа від недокурка. Згоріла хата, стайня та стодола заг. вартости 25 тис. зол. Огонь перекинувся на сусідні будинки Мих. Когута та брата Савія і знищив дві хати і дві стайні вартости 33 тис. зол. Стверджено, що пожежу спричинив Ол. Шкандрій, який лежав у стіжку конюшини та курив папіроску. — В суботу вибухла пожежа в лісі братів Гредлів у Коростові (пов. Сколе). Згоріло около 250 куб. метрів будівельного дерева вартости около 8.000 зол. Пожежа повстала мабуть наслідком покинутого недокурка. — У Вільшаниці (пов. Товмач) з невідомої покищо причини повстала пожежа, яка знищила до тла 17 господарських будинків. Ратувала огнева сторожа з Тисьмениці та Станиславова. Шкоди є біля 30 тис. зол. — В Каськові (пов. Стрий) згоріла стирта сіна Йонаса Екштайна. Шкода виносить більше ніж 1000 зол. — В Білобожниці (пов. Чортків) було в останньому часі кілька пожеж, причин яких не устійнено.

— **Влом до читальні „Просвіти".** Незнані справники вломилися крізь вікно до будинку читальні „Просвіти" в Пархачі (пов. Сокаль), де розбили касу й забрали 1.572 зол. на школу місцевої молочарської спілки. Поліція веде слідство.

— **Труп у потоці.** В Жабю в Чорному Потоці біля полонини Бобенське найшли тіло незнаного мущини, що вже псувалося. Поліція ствердила, що це труп Петра Ілійчука, якого суд пошукував стежними листами за ріжні злочини. Здогадуються, що Ілійчука вбив відомий бандит Василь Івасюк, з яким Ілійчук мав якісь особисті порахунки.

— **Процес польських старшин за зловживання.** Перед військовим карним судом у Варшаві почалася в понеділок розправа проти чотирьох старшин із магазину зброї в Цитаделі, обвинувачених у зловживаннях. Обвинувачені: полк. Клобуковський, пор. Стефановський, пор. Вітаєвський та пор. Ляйкерт. Акт обвинувачення закидає їм ріжні надужиття, що доходять до сто тисяч зол., а допустилися їх обвинувачені в рр. 1923—1926. Розправа потреває кілька тижнів. Покликали на неї більше, ніж 60 свідків.

— **Польські селяни бояться меліорації.** Населення села Ст. Вербалі (п. Ліда) під проводом солтиса Лічборовича напало на техніків і робітн., що робили меліораційні поміри та знимки на ріці Бревенці. Мужики знищили мірничі прилади й побили поліцаїв, що хотіли інтервеніювати. З причини грізної постави населення треба було покинути дальші поміри. На місце приїхала адміністраційна влада, щоб перевести слідство.

— **Затонуло 120 людей.** Підчас катастрофи фінляндського корабля „Куну", який затонув на фінляндських озерах біля Тамерфорсу, напротязі одної хвилі, згинуло підчас нагальної хуртовини 120 людей.

— **Циклон убив 200 людей.** Біля Люкон (в окрузі Манілі) лютував циклон, якого жертвою впало 200 людей. Тисячі людей остало без поживи та даху над головою.

— **Невідома чужинка.** Кілька днів тому передавали ми сензаційну пригоду якоїсь англійки Глоьрії Алістер, яку рибалки найшли без памяти на французькім побережі. Вона оповіла, що впала жертвою якогось китайця-лікаря на англійськім пароплаві „Ігль", що скинув її в море. Тимчасом прийшли звістки від управи цього корабля, що на ньому не було ніколи такої англійки. Зате один з пасажирів китаєць-лікар пропав без вісти, імовірно потонув. Одночасно до поліції в Бордо прийшла телеграма з твердині Ган, що звідти втікла латишка Беніта Адамон, увязнена за численні ошуки. Вона втікла з келії акробатичною штукою по громозводі, з якого скочила в море. Коли Глорію Алістер спитали, чи вона не є Бенітою Адамон, вона відповіла, що так і прохала відставити її до вязниці. Тимчасом дактильоскопійні поміри стверджують, що вона не має нічого спільного з латишкою. Поліція має в руках особу, якої тотожности досі не в силі ствердити, догадуючись, що ця особа заплутана в якусь „грубу" справу.

— **Поворот до природи.** У віденськім шпиталі „Милосерних братів" два професори-лікарі д-р Стайскаль і д-р Немец, почали користуватися ліками, які вся новітня медицина вважала пережитками варварської доби і середниками знахорів. Є це лікування землею. Не є це звичайна земля, а вапниста глина з гір Гарцу, творена там століттями, складена з ріжних хем. елементів, з яких неодин уживається в перетвореній виді в медицині. Цю землю дають пацієнтам їсти. Наслідки лікування є незвичайні; цей середник помагає при цілій низці недуг. Найцікавішим у цих дослідах є факт, що лікування землею помагає у випадках, якими досі користувались нераз лікарі та ріжні сільські знахорі, напр. при ріжного рода ранах і пропасницях. Специялісти стверджують, що в новій медицині позначується не від нині течія завернути до метод первісного природного лікування, обновивши їх новими дослідами та засобами. Відомо, що найстарший лікар старовини Галенус уживав лемнійської землі при внутрішніх недугах і зовнішніх. Дикі народи, що не знають нашої медицини, користуються у випадках недуги найпростішими середниками, які мають під рукою, а земля, у деяких своїх шарах, що має ріжні складники, служить їм віками як лік. Вона відграває у них таку-же ролю, як дві інші головні стихії нашого життя: сонце та вода. Після води та сонця, які заняли в новій медицині першорядне місце, тепер приходить черга на забуту віками — землю.

— **Будують палату Ліґи Націй.** Дня 7-го ц. м. святкували в Женеві покладення угольного каменя під новопроектовану будову „Палати Ліґи Націй". У святі взяли участь представники ріжних народів. Підчас промови головного секретаря Ліґи, Еріка Дрюммонда, мулярі вмурували під угольний камінь ріжні документи Ліґи, а між ними папір про само це свято в 30 мовах. Дрюммонд казав про те, якто може колись після століть наші нащадки віднайдуть документи і довідаються про це, як в Европі творили давно мир..

— **Ріжні вістки.** Після великих спек в Америці прийшов сильний холод; у двох днях була ріжниця температури на 30 степ. У стейті Віомінг упали великі сніги. — Паризький барон Ротшильд у подорожі на адрійське побережа відвідав югословянського короля. — У Льондоні радить екзекутива сіоністичного комітету над поліпами в Палестині. — У автових міжнародніх перегонах в Англії, при яких що-річною нагородою є золота чаша Шнайдера, переможцем вийшов англієць Веггорн, що їхав зі швидкістю 528,5 км. на годину. Англійці здобувають цю нагороду вже четвертий рік з черги. — У центрі міста Міляно, по сусідству з театром „Ля Скаля", завалився банк „Кредіто Марітімо", до якого додавали... три поверхи; 3 убитих, кільканадцять ранених. — Тосканіні, що був 30 літ дириґентом у „Ля Скаля", покидає своє становище; літо проведе він в опері Байрейту, потім їде до Ню Йорку і в окружну подорож з концертами по Америці. — З Оденбурга повідомляють, що при розкопках у громаді Велем найдено крім ріжних мідяних предметів, золотий нашийник з часу 1800 р. перед Хр.

— **Справлення помилок.** В ч. 200 „Діла" передкінцевий уступ у статті п. Олекс. Ковалевського звучить так: „безприкладна ревізія на протязі кількох днів з протоколами й грошевими штрафами на Банк і його директорів". Має бути закінчення таке: „і, треба думати, як учить досвід, на його директорів".

— **Не кажіть,** що Вам не треба життєвого обезпечення. Так говорило вже богато людей, не забезпечувало своєї родини і тому міліони вдів і сиріт живе в нужді. Памятайте про це і обезпечіть свою родину в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська 18. 399

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. *(Заборона віча. — Засудження повіт. команданта поліції. — Процес проти б. Січових Стрільців. — Рідна Школа в Бережанах).* Старовство в Бережанах заборонює від якогось часу відбувати віча і довірочні наради з огляду на публичне безпеченство. Між іншим заборонило посольське справоздавче віче посла Володимира Целевича в Курянах дня 18-го серпня ц. р. — Відомого зі свого відношення до українців повітового команданта поліції Квасніцького засудив суд у Бережанах за обиду чести адвоката д-ра Ґросмана на два дні арешту. — В пятницю дня 6-го вересня ц. р. розпочався перед ґродським судом у Бережанах процес б. Січових Стрільців під закидом приналежности до тайної організації. — До приватної всеселюдної школи в Бережанах вписалася цього року значно більша скількість учнів, як попередніх літ. Сумне тільки, що деякі бережанські інтеліґенти вписали свої діти до державної польської школи. Добрим примірoм для селян, міщан і робітників вони не є.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові". Виступ А. Венгерка.

Четвер, 12-го вересня. г. 7·30 веч. „Пігмаліон". Виступ А. Венгерка.

Малий Міський Театр:

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Четвер, 12-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Кіна.

Апольо: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Чортівський плай" і „Івасеві заручини".

Лев: „Капітан королівської гвардії Рамон Новаро).

Люна: „Моряки та білявки".

Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".

Оаза: „Жінка під маскою" (Діта Парльо Вол. Гайдарів).

Паляс: „Останній син".

Пан: „Цар Іван Грозний".

Пасаж: „Долина тріввоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стиліве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „У вирі Парижа" (Лілі Даговер).

Химера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 38—?

Перемишль, середа 11.IX.
Доброшиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 34—?

Кременець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Наддніпрянський Хор Котка
Борислав, середа 11.IX. 228 21—?

Збірковий комітет для переведення збірки в „Дні Студента" взиває українське студентство Львова і повіту взяти участь у збірці дня 15. вересня ц. р. Зголошуватися щодня від 9.IX. до 14.IX. в год. 12-13 у дижурного комітету в канцелярії Т-ва Прихильників Освіти у Львові вул. Супінського ч. 21. Также зголоситися в суботу 14. вересня між год. 14·30—15·30 по відбір легітимацій, пушок, відзнак і шпильок. — За збірковий комітет: Володимир Янів голова, Богдан Ластовецький секретар. 882 2-2

Вписи до фахово-доповнюючої дівочої школи у Львові при пл. св. Юра, ч. 5 удержуваної Т-вом „Рідна Школа", продовжені до дня 20. IX. ц. р. Наука в школі тревае два до три роки. Приймається учениці, що покінчили 14 рік життя. До приготовляючої класи вписується тих, що не скінчили четвертої класи всенародньої школи. На перший рік приймається учениці з V. і VI. класи всенародньої школи, на II. рік з VII. класи, на III. рік з непокінченими гімназіями і семинаріями, якщо викажуться фаховим знанням з обсягу кравецтва. Рівночасно термінують учениці у кравчинь, модирок, гафтярок, в трикотарнях і т. п. Наука відбувається в пополудневих годинах. У школі учать: фахових занять, рисунків, гігієни, господарства, варення, рахунків, книговодства і товарознавства. З теоретичних і загальнообразуючих предметів: релігії, української мови, польської мови, географії, історії, співу і руханки. Школа має концесію і дає ті самі права на визволення, що й державні школи. Вчать кваліфіковані сили. Оплата 3 зол. місячно. Вписове 5 зол. Українські термінаторки повинні вписатися до тої школи! — **Управа дівочої фахово-доповнюючої школи.**

Повітовий Народній Зїзд у Турці відбудеться в середу дня 18. вересня ц. р. в 12. год. в полудне у домі філії „Просвіти" з таким дневним порядком: 1) відкриття зїзду; 2) Звіт з діяльности Повітового Комітету; 3) Звіти соймових послів; 4) Вибір голови і 10-ти членів Пов. Нар. Комітету, як також Надзірної Ради; 5) Дискусія над звітами.

Ширші Сходини Союзу Українок відбудуться дня 14. ц. м. в годині 18. в домівці Т-ва (вул. Підвале ч. 7). Програма: Звіт з жіночих конгресів в Берліні і Празі. Реферують пп. М. Рудницька, О. Шепарович і І. Мачух-Павликовська. Окремих запрошень не розсилається. 495 1—3

Ювилейне Свято „Просвіти" в Бережанах відбудеться дня 15. вересня ц. р. на громадській площі на Адамівці. Програма свята така: 1) Полева Служба Божа з участю хорів і орхестр; 2) Святочна Академія; 3) Вправи луговиків і луговичок топірцями, ручниками і вільноруч. На випадок непогоди, свято відбудеться дня 29. вересня 1929 р.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Біжутерію, срібло, годинники поручає дешево Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 10—?

Пошукую рутинованого кандидата адвокатури — місце сейчас до обняття. Д-р С. Брикович, адвокат Тернопіль, вул. Тарновського ч. 7. I. поверх. 481 2-3

Прийму на мешкання з харчем панночку. — Вул. Земялковського ч. 2. правий партер (околиця св. Юра). 497

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 **Пересвітлення Рентгеном.** 5—?

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновітої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73.
195 5—?

Кожний освічений чоловік, а особливо молодіж повинна знати — — — — —
„Правила доброго поведення"
(Bon ton)
Написав проф. Л. Бачинський. 120 вел. сторін. 60 ілюстр. Ціна 3 зол. Набути у всіх книгарнях.
493 1—2

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ **зол. 3**
з хінського срібла тільки у
Б. Ґринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Йосиф Шустер
рутовського 10. Тел. 32—54.
Дивани Хідники
Ковдри Материци
Фіранки 466 2—3
МЕБЛЕВІ МАТЕРІЯЛИ
Товар солідний Ціни приступні

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.
Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портієри, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські деревляні вироби.
273 3—?

Дешево виправи
шлюбні і студентські:
КОВДРИ від . . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний маґазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 15—?

Небувала новина!
Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасьте їх до **почорнення та толочення на них** футряних десенів — в одинокій фірмі в краю:
М. Волянська
Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телеф. 17—04.** 6—?

ФАБРИКА КОНСЕРВ
ЖИГМОНТА РУКЕРА
У ЛЬВОВІ
ПОРУЧАЄ:
ЯРИННІ КОНСЕРВИ,
КОМПОТИ,
ОВОЧЕВІ ҐАЛЯРЕТИ,
МАРМОЛЯДИ,
ЯК ТАКОЖ
ТОВЩІ
і МАСАРСЬКІ ВИРОБИ.

Годинник ваш буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 10—?

До винайму від дня 1. листопада ц. р. 5 мешкань по 1 покоєві з кухнею, 3 мешкання по 2 покої з кухнею, 3 мешкання по 1 покоєві. Всі мешкання — повний комфорт. Місячний чинш. Оглядати вул. Рицерська ч. 20. — Відомість — Гальчак, вул. Коперника ч. 26/I. 446 3—3

Прийму на мешкання з удержанням ученицю. Піскова ч. 4. Худишова. 478 2—2

Львівського хлопця на практику прийму до ґалянтерійного склепу „Genewa", Ринок, ч. 37. 476 3—3

Футра всіляки, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). 485 2-10

На шкільний сезон
поручає
Всіляки музичні інструменти у великім виборі по значно знижених цінах. — —
„МЕЛЬОДІЯ"
Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів і плит
Львів, вул. Коперника ч. 5. Телефон 8—59.
496 На бажання висилаємо ілюстровані цінники. 1—4

Конкурс.

I.

„Взаїмна Поміч Українського Вчительства обходити-ме в 1930 році 25-ліття свойого істнування. Своє свято бажає вшанувати Товариство ювілейною кантатою на честь організації, Гимном організації і песою з учительського життя.

Мотив кантати: Радість ізза 25-літніх організаційних змагань на користь культурного піднесення народу.

За текст кантати визначує Товариство нагороду від 50 до 100 зол.

На нагороду за музику до тексту кантати призначує Товариство від 100—200 зол. Музику треба складати окремо на мішаний і окремо на мужеський хор.

Рукописи тексту посилати до Дирекції Товариства (Львів, вул. Оссолінських ч. 8/II) не пізнійше 30. жовтня 1929 року, а музичний текст до 30. листопада 1929 р.

До рукопису треба приклсти зачинену коверту з умовленим знаком. В коверті поміститн правдиве прізвище й імя та адресу автора.

Нагороджені рукописи стають власністю Товариства, а ненагороджені будуть повернені авторам.

II.

Мотив гимну: посвята народнього вчителя організаційним ідеалам, що ведуть через освітньо-культурну працю до найвищого ідеалу визволення нації.

Рукописи належить присилати до Дирекції Товариства (Львів, Оссолінських 8/II) не пізніше 30. жовтня 1929 року.

До рукописи треба прихласти зачинену коверту з умовленим знаком. У коверті помістити правдиве прізвище й імя та адресу автора.

Товариство визначує за гимн на нагороду від 50—100 зол. Нагороджений гимн стає власністю Товариства.

На нагороду за музику до тексту гимну призначує Товариство від 100—200 зол.

Музику треба складати окремо на мішаний і окремо на мужеський хор.

Музичний текст повинен бути готовий до дня 30. листопада 1929 року.

Ненагороджені тексти і музика гимну будуть повернені авторам.

III.

Темою песи повинна бути виховно-освітня праця українського народнього вчителя, його особисто родинне життя на ґрунті галицько-суспільних умов.

Героєм песи повинен бути ідейний та активний народний учитель.

Мотив песи: Віра народнього вчителя у визволення нації та в доцільність своєї праці.

Песа має бути написана сучасною українською літературною мовою.

Рукописи присилати Дирекції Т-ва (Львів, вул. Оссолінських ч. 8/II.) не пізніше 31. січня 1930 року.

До рукопису належить приклсти зачинену коверту з умовленим знаком. У коверті помістити правдиве прізвище й імя та адресу автора.

Товариство визначує за песу дві нагороди: 750 зол. і 500 зол.

Нагороджені песи стають власністю Товариства.

Ненагороджені песи будуть повернені авторам. 492 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.